

Muhasebe Mesleğinde Etik Kurallar

Doç Dr. Teoman AKPINAR ¹

¹ takpinar@nku.edu.tr

Özet: Muhasebe, bir mantık bilimi olarak topluma hizmet etmektedir. Muhasebeciler ise muhasebe ilke ve kurallarına uygun davranarak, sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde muhasebe işlem ve faaliyetlerinin yürütülmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Muhasebe faaliyetlerini yöneten muhasebe uzmanlarının etik kurallara uygun davranışları mali krizlerin önlenmesinde önemli bir araç olarak görülmektedir. Ancak, muhasebe meslek mensuplarının bazen etik kuralların dışına çıkması veya buna zorlanmaları, bireysel ve kurumsal zedelenmelere yol açabilmektedir. Örneğin, manipülatif işlemler, hileli mali tablolar, gerçekte var olmayan şekilde şirketi kârlı gösterme çabaları veya bunların aksine, özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin sürekli zarar ediyor gösterilerek vergi ziyasına (kaybına) sebebiyet verilmesi, etik dışı davranışlar olarak görülebilmektedir.

Muhasebe etiği tüm topluma yansımaları olan önemli bir konudur, çünkü muhasebeciler, gerçek ve tüzel kişilere ait varlık ve finansal bilgilerine erişen kişilerdir. Bu güç aynı zamanda, bilgilerin kötüye kullanılması veya rakamların manipülasyonunu beraberinde getirebilmektedir. Etik kurallar; bağımsızlık, bütünlük, objektiflik, mesleki yeterlilik, gizlilik, kamu yararını gözetme, güvenilirlik, profesyonel davranış kavramları etrafında yoğunlaşmaktadır. Etik kuralların muhasebeciler tarafından uygulanması hissedarların ve devletin yararına olacaktır. Muhasebe meslek mensubunun güvenilirliğini ve saygınlığını tam olarak devam ettirebilmesi için kamusal desteğin verilmesi başka bir deyişle kamusal bir kimlik kazandırılması, kendilerine karşı tehditleri savuşturmada önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: etik, muhasebe, muhasebe etiği, meslek mensubu

Ethical Rules in Accounting Profession

Abstract: Accounting serves society as a science of logic. Accountants, on the other hand, acting in accordance with accounting principles and rules, make significant contributions to the conduct of accounting transactions and activities within the framework of social responsibility. The ethical conduct of accounting specialists managing the accounting activities is considered to be an important tool in preventing financial crises. However, members of accounting profession departing from the rules now and then or being forced to do so would lead to individual and corporate degradation. For example, manipulative transactions, fraudulent financial statements, efforts to present the company as profitable in contrary to its real position or on the contrary, causing tax evasion by presenting small and middle-sized enterprises, are considered as unethical conducts.

Accounting ethics is an important issue with reflections on the whole society, because accountants are individuals who have access to assets and financial information of natural and legal persons. Such power would also imply misuse of information or manipulation of figures. Ethical rules are concentrating on the concepts of independence, integrity, objectivity, professional competence, confidentiality, respect to public interest, reliability, professional behaviour. Application of ethical rules by the accountants will be in the best interest of both the shareholders and the government. Giving public support, in other words, providing a public identity to the members of accounting profession enabling them to fully maintain their reliability and reputation is proved to be a significant factor for escaping threats against them.

Key words: ethics, accounting, accounting ethics, member of a profession

GİRİŞ

Muhasebe mesleğinde etik kavramı Amerika Birleşik Devletlerindeki ekonomik kriz sonrasında işletmelerin etik olmayan davranışlarının bilgi kullanıcılarını yanıltması inancından doğmuştur. Muhasebede etik dışı davranışlar günümüzde de devam etmekte olduğu için, etik kavramını geliştiren yayınlar ve getirilen ahlaki kurallar da sürekli hatırlanmakta, meslek mensupları bu konuda eğitime tabi tutulmaktadır.

Etik dışı davranışlar işletme hissedarlarını zor duruma sürüklemekte ve bilgi kullanıcılarını yanıltmaktadır. Aynı zamanda, devletin vergi gelirlerinin düşmesine de sebep olmaktadır. Sonuçta, tüm toplumu ilgilendiren bir sorun

niteliğini devam ettirmektedir. Bu çalışmada öncelikle, etik kavramı ve önemi incelenmiş, etik kurallar ve bu kurallara uymamanın yansımalarına yer verilmiş ve son olarak, bağımsız çalışan ve bağımlı çalışan meslek mensuplarının hangi tür etik dışı davranışlara maruz kaldıkları ve bu tehditleri nasıl bertaraf edebilecekleri hususlarında görüş ve önerilere yer verilmiştir.

1. Etik Kavramı

Etik sözcüğü, Yunancada gelenek görenek anlamına gelen "Ethos" sözcüğünden gelmektedir. Genel olarak etik, doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ve yararlıyı zararlıdan ayıran uyulması gereken ilke ve kurallar olarak tanımlanır. Etik, insanların

eylemlerinin ahlaki açıdan sorgulayan felsefi bir disiplindir (Bilen ve Yılmaz, 2014:58). Etik ve etik davranış, dürüstlük, bütünlük ve ahlak gibi genel ilkelere daha çok atıfta bulunan kavramlardır.

2. Muhasebe Kapsamındaki Etik Kurallar

Etik kurallar olan; dürüstlük, nesnellik, profesyonel yeterlilik ve gerekli özen, gizlilik ve profesyonel davranış bir muhasebeciden beklenen davranış standardını oluşturur ve mesleğin, kamu yararı sorumluluğu taşıdığını belirtir. Muhasebe açısından, genel kapsamı ile etik kurallar şunlardır:

Bağımsızlık: Muhasebecinin tamamen tarafsız olarak ve mükellef ile hiçbir bağ kurmadan çalışabilmesi gerekir. Aksi halde meslek mensubunun kararları değişebilir veya ve muhasebe çalışmalarının genel seyri bozulabilir (IFAC;ICAEV;IESBA,2019).

Bütünlük: Bir meslek mensubu muhasebeci, tüm meslek ve iş ilişkilerinde açık ve dürüst olmalıdır. Bütünlük ilkesi, tüm muhasebe meslek mensuplarının tüm mesleki ve ticari ilişkilerde açık ve dürüst olma zorunluluğu getirmektedir. Bütünlük ayrıca adil işlem ve doğruluk anlamına gelir. Bir profesyonel muhasebecinin tavsiyelerinin ve çalışmalarının kendi çıkarlarına zarar vermemesi ve diğer tarafların çıkarlarından etkilenmemesi gerektiği sonucuna varılır (IFAC;ICAEV;IESBA,2019).

Objektiflik: Muhasebeci, tarafsızlığı olumsuz yönde etkileyebilecek durumlara maruz kalabilir. Profesyonel bir muhasebeci, başkalarının önyargısına, çıkar çatışmasına veya aşırı etkisine izin vermemelidir. Objektiflik ilkesi, tüm muhasebe meslek mensuplarına, önyargılar, çıkar çatışması veya başkalarının gereğinden fazla etkilenmesi nedeniyle mesleki veya ticari kararlarını tehlikeye atmama yükümlülüğü getirmektedir. Muhasebe meslek mensubunun, bu hizmetle ilgili olarak mesleki bir muhakemeyi önemsemesi veya gereğinden fazla etkilemesi durumunda muhasebeci, profesyonel bir hizmeti gerçekleştiremez (IFAC;ICAEV;IESBA,2019).

Mesleki Yeterlilik: Meslek mensupları yetkin olmalıdır. Yeterlilik, meslek mensubunun gerekli akademik bilgi ve deneyime sahip olması gerektiği anlamına gelir. Muhasebecinin, bir müşterinin veya işverenin uygulamadaki, mevzuattaki ve tekniklerdeki güncel gelişmelere dayanan yetkin profesyonel hizmetler almasını sağlamak için gereken düzeyde profesyonel bilgi ve beceriyi sürdürme görevi bulunmaktadır. Meslek mensubu, profesyonel hizmetler verirken özenle ve standartlara uygun hareket etmelidir. İşin gereklerine uygun olarak dikkatli, eksiksiz ve

zamanında hareket etme sorumluluğunu da mesleki yeterlilik kapsamında değerlendirilebilir (IFAC;ICAEV;IESBA,2019). Meslek mensubunun sürekli kendini yenilemesi örneğin, yüksek lisans ve doktora eğitimine devam etmesi de mesleki yetkinliğini artmasını sağlayacağı gibi mesleki saygınlığının artışına da katkı yapabilecektir. Meslek mensubu, yanında çalıştırdığı kişilerin de gerekli yeterliliğe ulaşması için gerekli yardımı yaparak onlara olanak vermelidir. Ofiste çalışan yardımcı personelin yetkinliği, meslek mensubunun kalitesini yansıtabacaktır

Gizlilik: Bir meslek mensubu, mesleki ve ticari ilişkilerin bir sonucu olarak edinilen bilgilerin gizliliğine saygı göstermeli ve ifşa etmek için yasal veya profesyonel bir hak veya görev olmadıkça, bu bilgileri uygun ve özel bir yetkisi olmadan üçüncü kişilere ifşa etmemelidir. Mesleki ve ticari ilişkilerin sonucu elde edilen gizli bilgiler, muhasebecinin veya üçüncü şahısların kişisel çıkarları için kullanılmamalıdır. Gizlilik ilkesi sadece bilgiyi gizli tutmak değil, aynı zamanda gizliliği korumak için tüm makul adımları atmaktır. Bilginin gizli olup olmadığı, niteliğine bağlı olacaktır. Meslek mensubu, bir müşterinin veya işverenin işleriyle ilgili yayınlanmamış tüm bilgilerin gizli olduğunu varsaymalıdır (IFAC;ICAEV;IESBA,2019).

Profesyonel Davranış: Bir meslek mensubu muhasebeci, ilgili kanun ve yönetmeliklere uymalı ve mesleği rahatsız eden herhangi bir eylemden kaçınmalıdır. Mesleki davranış ilkesi, tüm muhasebe meslek mensuplarına ilgili yasa ve yönetmeliklere uyma ve muhasebecinin bildiği ya da bilmesi gereken herhangi bir eylemden kaçınma yükümlülüğünü getirmektedir. Bu, o zamandaki muhasebe meslek mensubuna sunulan tüm özel gerçekleri ve koşulları tartıştıran, makul ve bilgilendirilmiş bir üçüncü tarafın mesleğin itibarını olumsuz yönde etkileyebileceği eylemleri içermektedir (IFAC;ICAEV;IESBA,2019).

3. Muhasebe Mesleğinde Etik Davranış ve Önemi

Dünya'da çeşitli zamanlarda yaşamış olan finansal ve denetim krizleri muhasebe kurallarının uygulanmasında etik kuralların belirlenmesi ve hayata geçirilmesi gereğini doğurmuştur. Bu amaçla uluslararası ve ulusal birçok kuruluş etik değerlerin oluşturulması, yayınlanması ve uygulanması amaçlı çalışmalar yürütmektedir. Örneğin, Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC), Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT), 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali

Müşavirlik Kanunu ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından yapılan yayınlar ve getirilen etik ilkeler, genel başlıkları itibarıyla; sorumluluk, kamu yararı, dürüstlük, tarafsız ve bağımsız olma, özenli çalışma, güvenilirlik, titizlik, reklam yasağı, sır saklama ortak paydasında birleşmektedir¹ (Bilen ve Yılmaz,2014: 62-66).

Muhasebe meslek etiği, muhasebecilerin iş dünyasındaki ilişkilerini düzenleyen ilke ve kuralların bütünüdür. Muhasebe mesleği, mükellefler ve Vergi Dairesi arasında köprü vazifesi görmektedir. Özellikle, vergi beyannamenin doğru olması vergini eksiksiz ödenmesinde muhasebecilere önemli görevler düşmektedir. Günümüzde olduğu gibi Muhasebede uygulama yapan kişilerin etik eğitiminin olmasının önemli faydaları bulunmaktadır. Zaman zaman mükelleflere Vergi Dairesi arasında kalan muhasebecilerin, vergi dairesi lehine işlem yapabilmeleri için etik kuralları bilmeleri, özümsemeleri ve ona göre davranmaları gerekmektedir. Muhasebecilik mesleğinin var olan konumunu muhafaza edebilmek ve daha üst seviyelere çıkararak saygınlığını arttırmak için etik davranışların benimsenmesi tüm toplumu ilgilendiren önemli bir konudur. Muhasebe verileri kullanan bankalar, diğer finansal kuruluşlar, yatırım yapmak isteyen kişi ve kuruluşlar ve Devlet kurumları açısından bakıldığında doğru finansal bilgilerin sunulması önem arz etmektedir. Meslek mensuplarının etik kurallara uygun davranması aynı zamanda mali sistemde önemli yaralar açan kayıt dışılığın önlenmesine de önemli katkılar sağlayabilecektir (Bilen ve Yılmaz,2014:58,59,61).

Etik davranış genellikle muhasebe mesleğinin en büyük sorunu olarak kabul edilir. Dolandırıcılık faaliyetleri, muhasebeciler ve yöneticiler kazanç yönetimi etiği standartlarına uymadığında ortaya çıkmaktadır. Bu gibi durumlarda, yöneticiler ve muhasebeciler finansal bilgileri değiştirir. Bu değişiklik genellikle önceden belirlenmiş sonuçların fiili olanlardan farklı sonuçlar veren finansal tablolara eklenmesini gerektirir. Muhasebe mesleğindeki bu kazanç manipülasyon davranışına genellikle kazanç yönetimi denir. Özellikle hileli faaliyetler veya veri ihlali gerçekleştiğinde şüphe çeken durumlar ortaya çıkmaktadır (Jaijairam,2017:5).

İş dünyası muhasebe uzmanlarından etik standartlara uymalarını ve tüm son kullanıcılara

zamanında, doğru ve şeffaf bilgilerin sunulmasını beklemektedir. Sahte finansal tabloları kasıtlı olarak oluşturma girişimleri, bir işletmenin itibarını ciddi şekilde zedeleyebilmektedir (Jaijairam, 2017:6).

Bir işletmenin hissedarları, işletmenin muhasebe kayıtlarının tutulmasında uygun etik standardın takip edilmesinden hoşlanırlar. Ayrıca, etik standartlarına sahip bir muhasebecinin varlığı, yöneticilerin etik dışı davranmalarını da engelleyecektir. Vatandaşlar da ahlaki değerleri olan kişilerin muhasebe sisteminin hazırlayıcıları, denetçileri olarak hareket ettiğine ikna olmuşlarsa, muhasebe meslek mensuplarına ve muhasebe bilgi sistemine bir bütün olarak güveneceklerdir. Muhasebecinin etik davranışları aynı zamanda işlevsel bir iç denetimin kurulmasını sağlayabilir. İyi muhasebe etiği, iç kontrol ve kurumsal yönetimi destekleyecektir. Muhasebecilerin yaptıkları mesleki uygulamalarda ahenkli ve etik olması, zamandan, enerjiden ve paradan tasarruf etmelerine de yardımcı olabilir. Ahlaki olarak doğru ve etik olanı yapan bir meslek mensubu, birilerinin bir gün ortaya çıkarmayacağını umarak izini gizlemeye çalışmak için fazladan zaman harcamak zorunda da kalmayacaktır (IFAC;ICAEV;IESBA,2019).

4.Etik Dışı Muhasebe İşlemlerinin Yansımaları

Muhasebe mesleğinde meslek mensupları arasında bir rekabetin yaşanması ile veya bu rekabet ortamının çıkar sağlamaya yönelik istismar edilmesi ve kazancın daha fazla arttırılması için etik olmayan davranışların sergilenebildiği görülebilmektedir. İş konusunda üst seviyede bilgi sahibi olan meslek mensuplarının işletmelerin mali durumlarını, olduğundan daha iyi gösterme çabaları etik olmayan muhasebe kavramını ortaya çıkarmaktadır. Bu konuda yaratıcı bir muhasebe geliştiren meslek mensupları, bilgilerini işletmenin finansal yapısını değiştirmek yönünde etik olmayan amaçlarla kullanmaktadır. Yapılan Muhasebe Uygulamaları ile şirketlerin sürekli kârlı gösterilmesi ve sürekli büyüyor izlenimi yaratılması, yatırımcılar veya diğer menfaat sahipleri aleyhine olurken bazı çıkar gruplarına menfaat sağlayabilmektedir. İşletmelerin aktif veya pasif kalemlerinde yapılan oynamalar, başka bir deyişle manipülatif işlemler, hileli mali tabloların oluşumuna yol açmaktadır. Bunun yanında mükellefin vergi ödememesi veya az vergi ödemesi için muhasebe hilelerine başvurmak da etik olmayan davranışlar arasında sayılabilmektedir.

¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz.: Bilen ve Yılmaz, Muhasebe Mesleğinde Etik ve Etik İlgili Çalışmalar, Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2/6, 2014.

Sonuçta, Etik olmayan muhasebe teknikleri; dönem karını azaltıcı nitelikteki etik olmayan muhasebe uygulamaları veya dönem karını artırıcı nitelikteki etik olmayan muhasebe uygulamaları şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Bilen ve Yılmaz, 2014:69-70).

5.Serbest Çalışan Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Tehditler ve Uyulması Gereken Etik Kurallar

Meslek mensupları, mesleğin saygınlığına zarar verecek davranışlardan ve bilerek ve isteyerek hileli iş ve işlemleri yapmaktan kaçınmalıdır. Meslek mensupları çeşitli koşullar ve ilişkiler içindeyken mükellefler veya başka taraflarca tehditlere maruz kalabilmektedir. Tehditler, kişisel çıkarları üstün tutma, gözdağı verme şeklinde meslek mensubuna yöneltilebilmektedir. Serbest çalışan bir muhasebe meslek mensubu için kişisel çıkar tehdidi oluşturan durumların örnekleri şunlardır: Meslek mensubunun, mükellefinden doğrudan bir finansal çıkara sahip olması; meslek mensubunun, mükellefinden gelecek olan ücrete aşırı bir şekilde bağımlı olması; mükellef ile meslek mensubunun yakın bir iş ilişkisi içerisinde olması; meslek mensubunun, önemli bir müşteriyi kaybetme olasılığına dair endişe içinde olması; meslek mensubunun, sözleşmesi ile ilgili olarak şartlı ücret anlaşması içerisine girmesi; mükellefin, muhasebe meslek mensubunun ciddi bir hatasını bularak meslek mensubunu isteklerini yapması konusunda zorlaması; mükellefin, meslek mensubunun bir yakınına istihdam etmesi; meslek mensubunun daha önce mükellefin bir çalışanı olması; meslek mensubunun, müşteriden değerli bir hediye almış olması; meslek mensubunun, mükellefinin defterini tutarak şöhretini ve mükellef sayısını artırma isteği; meslek mensubunun, mükellefi tarafından mahkemeye başvurmakla tehdit edilmesi, meslek mensubuna defterlerin başkasına verebileceği yönünde tehdit edilmesi veya muhasebe ücretlerini düşürmek yönünde mükellefçe tehdit edilmesi; meslek mensubunun, tartışmalı bir konuda işverenin daha fazla uzmanlığa sahip olması nedeniyle işverenin yargısına katılma konusunda baskı yapıldığını hissetmesidir.

Serbest çalışan bir meslek mensubu tehditleri uzaklaştırmak veya bunlara karşı koyabilmek için durum değerlendirmesi yapmalı; muhasebe sözleşmesini reddetmeli veya reddedemediği takdirde tehditleri makul seviyeye çekmeye çalışmalıdır. Serbest çalışan meslek mensubu bu yargıyı uygularken kamu yararının daima öncelikli olduğunu tartarak olayları değerlendirmek ve kamuyu veya üçüncü kişileri aldatmaya yönelik

davranışlar sergileyemeyeceğini mükellefe bildirmek zorundadır (TÜRMOB,2013: 31-35).

Özçelik ve Angı (2017) tarafından Antalya ili'nde konumuz ile bağlantılı olan bir araştırmada; “ mesleki saygınlığın artırılması için, meslek mensubu ve odalarının gerekli hassasiyeti göstermeleri gerektiği, meslek mensuplarından bazılarının etik dışı davranışları mesleki saygınlığı azalttığı ve mesleki etik kurallarını bildiklerini ve ona uygun davranmaya çalıştıkları görüşleri, katılım oranına göre ilk sıralarda yer almışlardır. Ayrıca, kendilerinin meslek etiğine uygun davrandıklarını düşünen meslek mensupları, meslektaşları için ise uygun davranmadıklarını düşünmektedirler” sonuçları elde edilmiştir (Özçelik ve Angı, 2017:149). Bağımsız çalışan meslek mensupları kendi içlerinde de etik kurallara uyma konusunda birliktelik sağlayabilmelidir, zira mesleğin saygınlığı açısından bu durum oldukça önem arz etmektedir.

6.İşletmelerde Ücretli Olarak Çalışan (Bağımlı) Muhasebe Mensuplarına Yönelik Tehditler ve Uyulması Gereken Etik Kurallar

Bir şirketin muhasebecileri tarafından yapılan olumsuz etik düşünceler, önemli veri manipülasyonları için fırsatlar yaratır ve vergi kaçakçılığı ve sahtekârlık gibi ciddi suçların işlenmesini sağlar. Muhasebe uzmanlarının etik dışı faaliyetleri bir kuruluşun güvenilirliğini ve paydaşları nezdindeki itibarını etkiler. Etik olmayan faaliyetler nedeniyle güvensizlik, firmanın kimliğini etkileyerek iş yapmayı zorlaştırır (Jaijairam,2017: 6,7).

Muhasebe, toplumdaki tüm parasal niteliği olan iş ve işlemlerde kullanılan bir sistem olarak; şirketler, yatırımcılar, alacaklılar, hissedarlar ve işverenler açısından önemli veriler sunmaktadır. Bu nedenle, muhasebe meslek mensupları, muhasebeye ait verilerin doğru kullanılması ve gerçek/doğru verilerin mali tablolara aktarılarak dönem sonuçlarının elde edilmesinde ciddi ve müteselsil sorumluluk altındadırlar. İşletmelerde ücretli çalışan muhasebe meslek mensupları aynı zamanda, ortak, yönetici ya da işyeri sahibi-yönetici konularında da olabilirler. İşletmede çalışan meslek mensupları yönetici pozisyonlarında görev yaptıklarında muhasebe etik ve kurallarının yerleşmesine daha fazla katkı sağlayabilecekler. Başka bir ifadeyle, meslek mensubunun, yetki ve sorumluluklarının artırılması onu daha fazla sözü geçen kişi konumuna getirerek, etik davranış kültürünün yayılmasına olanak sağlayabilecektir. İşletmelerde çalışan muhasebe meslek mensubu dürüstlük, tarafsızlık ya da mesleğin saygınlığına zarar veren ya da verebilecek ve dolayısıyla temel ilkelere uyumsuz

olan herhangi bir iş, görev ya da faaliyete bilerek, katılmamalıdır (TÜRMOB,2013: 30).

Serbest çalışan meslek mensubunun karşılaşılabileceği tehditler şunlar olabilir: İşverenle ihtilaf durumunda muhasebe sözleşmesinin feshi korkusu; işletme değerlemesini konusunda zıt taraflara bilgiler sunmak; görevinin gerektirmediği bir şekilde müşterilere yatırım tavsiyelerinde bulunmak; rakip ve rekabetçi konumdaki taraflara finansal bilgiler vermek şeklinde olabilir. Muhasebe meslek mensubu, tehdidi ortadan kaldırmak veya azaltmak için uygun tedbirler uygulamalıdır. Önlemlerin tehdidi kabul edilebilir bir seviyeye düşürmemesi durumunda, çıkar çatışmasına neden olabilecek profesyonel hizmet sunumunu reddetmeli veya sonlandırmalıdır (TÜRMOB, 2013: 206-209).

Ücretli olarak çalışan (bağımlı) muhasebe mensuplarına yönelik tehditler, yukarıda yer verdiğimiz “Serbest Çalışan Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Tehditler” ile büyük benzerlikler taşımakta ancak, anılan tehditler genel olarak meslek mensubunun işvereninden veya iş ortaklarından ya da iş yerindeki üst düzey yöneticilerden kaynaklanabilmektedir. İşyerinde bağımlı çalışan meslek mensubu sonuçta İş Hukuku kurallarına tabi işgören konumundadır. Yasal olmayan emir ve talimatlara uyma zorunluluğu bulunmasa da, işverene ücret karşılığı iş sunması gereken meslek mensubu, işsizlik korkusunu daima hissettiği için etik dışı kayıt ve işlem yapması konusunda baskı gördüğünde kendisini buna katlanmak zorunda hissedebilecektir. İlave olarak, günümüz çalışma koşullarına iş sözleşmesi ile işverene bağımlı olarak çalışan meslek mensubu ne kadar objektif olabilir? Veya ne derecede kendisine yöneltilen tehditleri savuşturabilir? Kanaatimizce bu soruların yanıtını, kamu otoritelerinin yasal düzenlemelerle vermesi gerekebilecektir. Dolayısıyla, hem serbest çalışan hem de bağımlı çalışan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ancak kamu gücünü arkalarında daha fazla hissedebilirlerse her türlü tehditlere karşı koyabileceklerdir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Muhasebe meslek etiği muhasebenin genel ilke ve kurallara uygun olarak iş ve işlemlerin yapılmasını, muhasebeye ilişkin her türlü işlem ve eylemlerde doğru ve dürüst davranılmasını, üçüncü kişilerin ve devletin aldatılmamasını gerekli kılmaktadır. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve denetçileri muhasebe meslek mensubu kapsamında kabul ettiğimizde anılan kişiler sosyal sorumluluk kavramı çerçevesinde kendilerine düşen görevlerini

oldukça büyük bir çoğunlukla yerine getirmektedirler. Ancak bazen etik davranışlardan sapmalar olabilmekte ve bu etik dışı davranışlar genellikle mükellef ile olan çıkar ikisinden, işverenin söylemlerini göz ardı edememelerinden, mükellefi kaybetme korkusundan veya gelirlerini yükseltme hevesiyle hareket edilmesi gibi pek çok sebepten ileri gelebilmektedir.

Etik dışı davranışlar, mükellefler veya mükellefler ile muhasebeci lehine sonuçlar doğurabilmekte ancak bu sonuçlar bilgi kullanıcılarına ve kamuya aksi yönde yansıtacağı için bilgi kullanıcılarının zarar etmesine, kamunun da örneğin, vergi gelirlerinin düşmesine yol açabilmektedir.

Gerek bağımlı çalışan meslek mensuplarının gerekse bağımsız çalışan meslek mensuplarının işlerini tam manası ile doğru ve dürüstlük kuralları ile yapabilmesi ve mesleğin saygınlığını daha da artırılması için muhasebe meslek mensuplarının kamu gücüyle daha fazla desteklenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla işyerinde ücret akdi ile çalışan ve hukuken işgören konumunda olan bir mali müşavirin, mali konulardan dolayı işverenle yaşadığı tehditleri savuşturabilmesi veya işgören-işveren ilişkilerinin bozulmaması ve dahası kamu yararına daha fazla hizmet edilebilmesi için meslek mensuplarının daha fazla devlet desteğini arkalarında hissedebilmeleri şarttır. Bu nedenlerle, Meslek mensuplarına gerekli hukuki düzenlemeler yapılarak kamusal veya yarı kamusal bir statü kazandırılması gereklidir. Bu sayede Mali Müşavirler, Yeminli Mali Müşavirler, denetçiler ve diğer tüm meslek mensupları kendilerine gelecek tehditleri engelleyebilecekler, etik dışı davranışlara ilişkin teklifler büyük oranda azalacak, belki de mükellefler veya diğer çıkar grupları kamusal yaptırımlarla desteklenen meslek mensuplarından çekinecekleri için hiçbir zaman etik dışı teklifler sunamayacaklardır.

Kaynakça:

- Bilen, A. ve Yılmaz, Y. (2014). Muhasebe Mesleğinde Etik ve Etik ile İlgili Çalışmalar, Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,2/6.(57-72).
- CFI, Corporate Finance Institute, Kurumsal FinansEnstitüsü,<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/accounting/accounting-ethics/>, 04.10.2019.
- ICAEV, The Institute of Chartered Accountants in England and Wales, İngiltere ve Galler Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü, <https://www.icaew.com/membership/regulations-standards-and-guidance/ethics/code-of-ethics-a>, 10.10.2019.
- IESBA, The International Ethics Standards Board for Accountants, Muhasebeciler için Uluslararası Etik Standartları

- Kurulu,<https://www.ethicsboard.org/projects/revised-code-ethics-completed> , 18.10.2019.
- IFAC, International Federation of Accountants, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu,<https://www.ifac.org/knowledge-gateway/ethics/discussion/international-code-ethics-professional-accountants-key-areas> ,18.10.2019.
- Jaijairam, P.(2017). Ethics in Accounting, https://www.researchgate.net/publication/321167489_Ethics_in_Accounting , Erişim Tarihi: 19.10.2019.
- Özçelik, H. ve Angı, G.G.(2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiği ve Etik İnkilem Algıları: Antalya İli Örneği, Muhasebe ve Denetime BAKIŞ, (50),141-158.
- TÜRMOB, 2013, <http://www.tmud.org.tr/Files/Etik%20Kur%20El%20Kit.%202013.pdf> ,Erişim Tarihi: 10.10.2019.